

DIE SOSIO-KULTURELE ONTWIKKELING VAN KRUGERSDORP ONDER MUNISIPALE BESTUUR TOT 1993

Janetta du Plooy
Hons. B.A., M.A.

Proefskrif voorgelê vir die graad PHILOSOPHIAE DOCTOR in GESKIEDENIS aan
die POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT VIR CHRISTELIKE HOËR
ONDERWYS.

PROMOTOR: Prof. J.A. du Pisani
HULPPROMOTOR: Dr. E.S. van Eeden

Potchefstroom
1998

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
VOORWOORD	vi
RÉSUMÉ	vii
AFKORTINGS	x
GRAFIEKE EN TABELLE	xii
FOTOLYS	xiv
LYS VAN KAARTE	xxi
HOOFSTUK 1	
INLEIDING	1
1.1 Terrein van studie.....	1
1.2 Benadering tot die studie.....	5
1.3 Samestelling van die proefskrif.....	
1.4 Slotopmerking.....	12
HOOFSTUK 2	
PIONIERVERSTIGING EN ONTSTAANGESKIEDENIS	17
2.1 Steentydperk hominidae in die geskiedenis van Krugersdorp.....	17
2.2 Die ystertydperk gemeenskappe van die Krugersdorp omgewing.....	25
2.3 Die ontstaan van Krugersdorp.....	30
2.3.1 Eerste blanke vestiging.....	30
2.3.2 Die Transvaalse Oorlog van 1881.....	34
2.3.3 Die ontdekking van goud.....	37
2.3.4 Dorpstigting en vroeë ontwikkeling.....	41
2.4 Die Jamesoninval.....	45
2.5 Die Suid-Afrikaanse Oorlog, 1899-1902.....	49
2.5.1 Toestande in die dorp.....	51
2.5.2 Krugersdorp Konsentrasiekamp.....	54
2.6 Die na-oorlogse periode tot 1903.....	61
2.7 Slotopmerking.....	64
HOOFSTUK 3	
MUNISIPALE BESTUURSONTWIKKELING, 1903-1933	66
3.1 Munisipale bestuur.....	67
3.1.1 Plaaslike bestuurstelsel.....	67
3.1.2 Finansiële bestuur.....	81
3.1.3 Munisipale personeeladministrasie.....	95
3.1.4 Krugersdorp Stadsaal.....	100
3.2 Munisipale verkiesings sedert 1903.....	106
3.3 Belastingbetalersvereniging en burgerlike verset, 1903-1993.....	111
3.4 Beheer oor woongebiede vir Swart-, Bruin- en Indiërgemeenskappe....	117
3.5 Segregrasie.....	128
3.6 Munisipale samewerking op die Wesrand.....	136
3.7 Slotopmerking.....	140

HOOFSTUK 4

RESIDENSIËLE ONTWIKKELING EN BEHUISING.....	143
4.1 Verstedeliking van Krugersdorp en Dorpsbeplanning sedert 1903.....	146
4.2 Blanke residensiële gebiede.....	157
4.3 Woongebiede vir Swartmense.....	168
4.4 Woongebied vir Bruinmense.....	181
4.5 Indiërwoongebiede.....	186
4.6 Sjinese vestiging in Krugersdorp.....	193
4.7 Slotopmerking.....	194

HOOFSTUK 5

MUNISIPALE DIENSLEWERING.....	198
5.1 Watervoorsiening.....	201
5.2 Elektrisiteitsvoorsiening.....	210
5.2.1 Krugersdorp Kragstasie 1904-1922.....	210
5.2.2 Groeiende behoeftes bring groter elektrisiteitsverbruik.....	214
5.3 Reinigingsdienste.....	219
5.3.1 Vullisverwydering en stortingsterreine.....	219
5.3.2 Rioolstelsels en riooluitvalwerke.....	222
5.4 Gesondheidsdienste.....	225
5.4.1 Voorkoming van aansteeklike siektes.....	227
5.4.2 Die Spaanse Griepedemie van 1918.....	233
5.4.3 Munisipale slagpale.....	237
5.4.4 Finansiële verhouding tussen die Sentrale Regering, Provinsies en Plaaslike Owerhede.....	237
5.4.5 Gesondheidsinspektoraat.....	238
5.5 Strate, vervoer en verkeer.....	239
5.5.1 Paaie en strate.....	239
5.5.2 Openbare vervoerstelsels.....	245
5.5.3 Verkeerbeheer.....	249
5.5.4 Spoorverbinding en treindienste.....	250
5.6 Brandweer en ambulansdienste.....	252
5.6.1 Brandweerdienste.....	252
5.6.2 Ambulansdiens.....	256
5.6.3 Streekdienste.....	257
5.7 Parke- en ontspanningsfasiliteite.....	257
5.7.1 Kroningspark.....	257
5.7.2 Straatverfraaiing en instandhouding van sypaadjies.....	261
5.7.3 Krugersdorp Wildtuin.....	262
5.7.4 Natuurparke.....	263
5.8 Biblioteekdienste.....	265
5.8.1 Ontstaan van die Krugersdorp Carnegie Biblioteek.....	265
5.8.2 Die Carnegie Nie-Blanke Biblioteekdiens.....	268
5.8.3 Van Biblioteekdepot tot Takbiblioteek.....	270
5.8.4 Die Krugersdorp Sentrale Biblioteek.....	271
5.9 Gemeenskapsdienste.....	275
5.9.1 Maatskaplike sorg.....	275
5.9.2 Begraafplase.....	277
5.10 Slotopmerking.....	279

HOOFSTUK 6	
SOSIO-EKONOMIESE ONTWIKKELING.....	281
6.1 Landbou.....	283
6.1.1 Bestaansreg vir landbouhoewes.....	285
6.1.2 Krugersdorp Munisipale mark.....	288
6.1.3 Georganiseerde landbou en landbouskoue.....	292
6.1.4 Ekonomiese bydrae van landbou.....	293
6.2 Goudmynbedryf.....	295
6.2.1 Luipaardsvlei Estates Gold Mining Company.....	296
6.2.2 West Rand Consolidated Mines.....	299
6.2.3 Swart-, Sjinese- en Afrikanerarbeid op die goudmyne.....	306
6.2.4 Bydrae van mynbou in sosio-ekonomiese ontwikkeling van Krugersdorp.....	314
6.3 Industriële ontwikkeling.....	316
6.3.1 Ontwikkeling van nywerheidsgebiede.....	317
6.3.2 Nywerheidsopleiding aan ongeskoolde werkers.....	321
6.3.3 Werksgeleenthede.....	322
6.3.4 Ekonomiese bydrae van nywerhede.....	332
6.4 Handelondernemings en entrepreneurs.....	333
6.4.1 Georganiseerde Blanke handel.....	334
6.4.2 Besigheidsregte vir Indiërhandelaars.....	336
6.4.3 Weinig ruimte vir Swartmense.....	338
6.4.4 Verlies aan koopkrag.....	341
6.4.5 Kunsmarkte en tuisbedrywe: 'n uitkoms vir entrepreneurs.....	342
6.4.6 Oplewing in kleinhandel en dienslewering.....	343
6.5 Slotopmerking.....	344
HOOFSTUK 7	
SOSIALE EN KULTURELE LEWE.....	347
7.1 Sosiale verkeer.....	350
7.2 Verenigingslewe.....	364
7.3 Volksfeeste en feesgeleenthede.....	381
7.3.1 Paardekraal: middelpunt van Afrikaner kultuuraktiwiteite.....	381
7.3.2 Die Simboliese-Ossewatrek, 1938.....	391
7.3.3 'n Feestradisie rondom Krugerdag.....	397
7.3.4 Die Van Riebeeckfees, 1952.....	400
7.3.5 Besoek van Britse koningsgesin en kroning van Elizabeth II... ..	401
7.3.6 Ander feesgeleenthede.....	403
7.4 Uitvoerende kunste.....	404
7.4.1 Musiek en toneel in Krugersdorp voor 1909.....	405
7.4.2 Musiekgeskiedenis.....	406
7.4.3 Toneelkuns.....	419
7.4.4 Kunswedstryde.....	429
7.5 Slotopmerking.....	434

HOOFSTUK 8	
SPORT- EN SPORTFASILITEITE.....	438
8.1 Sportaktiwiteite en -fasiliteite.....	439
8.2 Sportfasiliteite aan Swartgemeenskappe.....	455
8.3 Indiërsportgronde.....	460
8.4 Sportfasiliteite vir Bruinmense	465
8.5 Deelname aan sport op die myne.....	466
8.6 Slotopmerking.....	467
HOOFSTUK 9	
GODSDIENS EN KERKLIKE LEWE.....	469
9.1 Christelike godsdiens en kerklike lewe.....	473
9.2 Judaïsme.....	491
9.3 Islam.....	495
9.4 Hindoeïsme.....	498
9.5 Slotopmerking.....	500
HOOFSTUK 10	
ONDERWYS IN KRUGERSDORP	502
10.1 Onderwys en opvoeding voor 1903.....	502
10.2 Onderwys 1903-1953.....	509
10.2.1 Swart onderwys in die hande van die Kerk.....	509
10.2.2 Christelike Nasionale Onderwys, 1903-1906.....	514
10.2.3 Blanke onderwys in Krugersdorp tot 1953.....	516
10.3 Onderwys na 1953.....	525
10.3.1 Die Bantoe-onderwyswet (1953) en onderrig aan Swartmense.....	525
10.3.2 Skole vir die Indiërgemeenskap.....	530
10.3.3 Die skool vir Bruinmense.....	532
10.3.4 Die Wesrandse Skool vir Serebraalgestremdes.....	532
10.4 Slotopmerking	533
HOOFSTUK 11	
MISDAAD, POLISIEDIENS EN REGSPLEGING.....	535
11.1 Misdad.....	535
11.2 Polisie diens.....	552
11.3 Regspleging.....	560
11.4 Slotopmerking.....	564
HOOFSTUK 12	
EVALUERING EN AANBEVELINGS.....	566
12.1 Interne en eksterne faktore wat bygedra het tot die ontstaan en ontwikkeling van Krugersdorp.....	569
12.2 Die rol wat die verskillende gemeenskappe – blank, swart, indiër en bruin in die geskiedenis van Krugersdorp gespeel het.....	579
12.3 Die wyse waarop munisipale regulasies en nasionale wetgewing die verskillende sub-gemeenskappe met betrekking tot die sosio-kulturele funksionering beïnvloed het.....	584
12.4 Die mate waarin verstedeliking die sosio-kulturele karakter van die inwoners van Krugersdorp beïnvloed het.....	591

12.5 Aanbevelings.....	595
12.6 Finale opmerking.....	599
BRONNELYS.....	600
FOTOBYLAAG.....	I
KAARTE	

VOORWOORD

Ek dra met groot dank en waardering hierdie proefskrif op aan my moeder, Anna du Plooy. Dit is slegs 'n beskeie erkenning vir die baie ure wat sy saam met my aan die insameling van die navorsingsinligting spandeer het. Haar opoffering, liefde, geduld en aanmoediging het die voltooiing van die proefskrif moontlik gemaak.

Ek wil ook die volgende persone en instellings bedank:

- My kollegas by die Krugersdorp Biblioteek en Museum vir hulle belangstelling en ondersteuning.
- Die personeel van die argiefbewaarplekke, maar in besonder vir Ilse Biggs, bibliotekaresse van die Africanaversameling, Krugersdorp Biblioteek, vir haar professionele hulp, aanmoediging en ondersteuning.
- Prof. J. du Pisani en dr. E. van Eeden vir hulle belangstelling en waardevolle leiding.
- Die Krugersdorp Plaaslike Oorgangsraad vir die betaling van die kursusgeld en die toestaan van spesiale studieverlof.
- Amelda Flocks en Elna Clark wat met die tikwerk gehelp het.
- Mej. L. Grobler vir die karteerwerk.
- Isobel Beyers van die Krugersdorp Besigheidskamer vir die nagaan van die Résumé.
- Christa Eksteen en Pieter Sparks vir die versorging van die foto's en saamstel van die fotobylaag.
- Gerrie van Rooyen en GC Drukkers.

Menings wat in die proefskrif uitgespreek is en gevolgtrekkings waartoe geraak is, is dié van die outeur en moet nie aan die Krugersdorp Plaaslike Oorgangsraad of aan die Potchefstroomse Universiteit vir Hoër Onderwys toegeskryf word nie.

Aan my Skepper kom al die lof, dank en eer toe vir die genade, krag, vermoë en geleentheid om die studie aan te pak en enduit deur te voer.

Janet du Plooy
November 1998.

RÉSUMÉ

The historical past of Krugersdorp dates back to the pre-historic period of the *Australopithecus Africanus* and the stone- and Iron Age communities of the present Krugersdorp region. At the time the first white pioneers settled in this region in the nineteenth century, the area was unoccupied. The Batswana people fled from the region during the period of the Difaqane to settle west from Krugersdorp, near the present town of Rustenburg.

Two major events in the late nineteenth century lead to the establishment of the town Krugersdorp in 1887. The first event was linked to the British annexation of the old Transvaal Republic in 1877 and the public gathering of the Boer people on the farm Paardekraal in 1881. The Boers took a solemn oath and decision to restore their independence and freedom by stacking a cairn. This cairn played an important role in the location of the newly established town. The role of the cairn and the annual national festivals at the Paardekraal Monument, which was erected over the original cairn, in the development of Afrikaner nationalism and the social-cultural activities of the Afrikaans speaking community gives significance to the national assembly of 1881 in the history of Krugersdorp.

The discovery of gold on the Witwatersrand in the early 1880's was the second event that had an influence on the establishment of Krugersdorp. The proclamation of the farms Paardekraal and Luipaardsvlei as public diggings in 1886 necessitated the establishment of a town to serve the newly proclaimed gold fields. On the request of the owner of the farm Paardekraal, M.W. Pretorius, the new town was named Krugersdorp after the president of the South African Republic (*Zuid-Afrikaansche Republiek*), Paul Kruger. The first stands in Krugersdorp were sold by public auction on 31 October 1887. The early developments of Krugersdorp were overshadowed by the political turmoil over the political rights of the many foreigners on the gold fields of the Witwatersrand. The turmoil resulted in the Jameson Raid (1896), in which Krugersdorp played a significant part.

The discovery of gold and the influx of people from all over the world to the Witwatersrand contributed to the multi-cultural population that characterized Krugersdorp since its early days. Krugersdorp developed within a few decades from a public digging to a major mining town and industrial node on the West Rand.

Where the mining industry formed the basis of the economic development of the town, it was the industrial development that sustained the economy of Krugersdorp from the 1940's. The Jewish and Indian traders played an important role in sustaining commercial development in the Central Business District (CBD) of the town. The economic role of the black people in the economy of the town was limited to that of a labour force, both to the gold mines and the industrial enterprises. The economic development from an agricultural to a mining and industrial economy demanded the development of various industrial sites and a higher standard of municipal services provided to the industries, as well as to the communities.

Krugersdorp was declared as a municipality in 1903. The institution of transitional local councils in 1993 ended the period of white domination in municipal management. During the period 1903 to 1993 non-white people had little or no say in municipal matters or in the way the town developed. The national political segregation of the population into ethnic groups, contributed to the discrimination exercised by the municipal management with regard to the development of residential areas, the provision of infrastructure and services provided to the Black, Indian and Coloured communities in Krugersdorp. The white population benefited from the provision of infrastructure, services provided and the way in which the municipality was managed. The fact that the white population receives more attention in the thesis underlines the imbalances in the municipal management and the spatial development of Krugersdorp into zones for specific population groups. The social-cultural development of the town was influenced by the spatial development of Krugersdorp into zones for higher and lower income groups, with the poorest of the poor on the periphery of the municipal area. Urbanization influenced the social-cultural life of all the people in Krugersdorp. The transformation from a rural environment to an urban environment confused and disrupted the intellectual, religious, economic and family life of each individual.

The social-cultural activities of the population stood in the shadow of the national political policies and the segregation of the people according to race, colour, religion and language. The so-called supremacy of the white race dominated the social-cultural development of Krugersdorp. The influx of people from all over the world to the Krugersdorp gold fields and the British victory in the South African War (1899-1902), contributed to the strong British colonial character of the cultural activities of

the white population during the first decades in the history of the town. The unfolding of Afrikaner culture gathered momentum in the 1920's with the development of a national awareness of own values and Afrikaner nationalism. The opportunities for organized cultural activities in the Black, Indian and Coloured communities were limited by a lack of facilities and the perception, mainly from the white population, that the culture, customs, belief and artifacts of these communities were primitive or barbaric. The intrinsic values of the cultural activities of the Black, Indian and Coloured communities were not recognized as part of the national heritage. The Black, Indian and Coloured communities were very poor. In their struggle for survival in the urban economy of Krugersdorp, they lack initiatives from within for cultural development.

The thesis gives an overview of municipal management, the development of an infrastructure and residential areas and the rendering of municipal services in Krugersdorp in the period 1903-1993. Analysis of the social-cultural development of the town in the same period includes the social economic development of Krugersdorp, festivals, performing arts, sport and sport facilities, religion, education, crime and judicial services. Cultural diversity was expressed in social life, cultural organizations, tradition and cultural activities.

LYS VAN AFKORTINGS

AB	Afrikaner Broederbond
AGS	Apostoliese Geloofsending
AMEC	African Methodist Episcopal Church
ANC	African National Congress
ATKB	Afrikaanse Taal en Kultuurbond
ATKV	Afrikaanse Taal en Kultuurvereniging
CBD	Central Business District
CNO	Christelik Nasionale Onderwys
ev	en verder
EVKOM	Elektrisiteitsvoorsieningskommissie
FAK	Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings
FATSA	Federasie vir Amateurtoneelorganisasies in Suid-Afrika
INEG	Instituut vir Eietydse Geskiedenis
KADS	Krugersdorp Amateur Dramatic Society
KATO	Krugersdorp Amateurtoneelorganisasie
KCC	Krugersdorp Chamber of Commerce
KCCI	Krugersdorp Chamber of Commerce and Industries
NGK	Nederduitsch Hervormde of Gereformeerde Kerk
KMDOS	Krugersdorp Municipal Dramatic and Operatic Society
KP	Konserwatiewe Party
KW	Kilowatt
LDO	Land Development Objectives
MKR	Munisipaliteit Krugersdorp
MOTHS	Memorial Order of the Tin Hats
NASA	Nasionale Argief van Suid-Afrika
NGK	Nederduits Hervormde of Gereformeerder Kerk
NHK	Nederduitsch Hervormde Kerk
NTO	Nasionale Toneelorganisasie
ongep.	ongepubliseer
p.	pagina
PWV	Pretoria-Witwatersrand-Vereeniging
RSA	Republiek van Suid-Afrika

SAB	Sentrale Argiefbewaarplek
SAC	South African Constabulary
SANTA	Suid-Afrikaanse Nasionale Tuberkulose Assosiasie
SAVF	Suid-Afrikaanse Vrouefederasie
sd.	Sonder datum
SBD	Sentrale Besigheidsdistrik
sj.	Sonder jaartal
su.	Sonder uitgewer
TAB	Transvaalse Argiefbewaarplek
TO	Transvaalse Onderwysersunie
TRUK	Transvaalse Raad vir Uitvoerende Kunste
TVSV	Transvaalse Vrouesendingvereniging
UDF	United Democratic Front
unp.	unpublished
VNO	Verenigde Nasie-organisasie
WAKV	Wesrand Afrikaanse Kunsvereniging
WRFA	West Rand Festival of Arts
WRCM	West Rand Consolidated Mines
WSO	West Rand Symphonic Orchestra
ZAR	Zuid-Afrikaansche Republiek
ZARP	Zuid-Afrikaansche Rydende Politie

GRAFIEKE EN TABELLE

Figuur No.	Beskrywing
1	Voedselrantsoene: Krugersdorp Konsentrasiekamp.....
2	Kindersterftes Oktober November 1901: Krugersdorp Konsentrasiekamp.....
3	Arbeidsituasie Krugersdorp Konsentrasiekamp vir Swartmense.....
4	Mortaliteit van babas in Krugersdorp, 1903.....
5	Krugersdorp: Bevolingstatistiek, 1903.....
6	Bates en Laste: Gesondheidskomitee, 1903.....
7	Jaarlikse kapitaaluitgawes.....
8	Inkomste wat uitbreiding aandui.....
9	Oorskotte op lopende rekening.....
10	Lopende koste van munisipale biersale, Krugersdorp ...
11	Personeelvoorsiening, 1926.....
12	Munisipale Struktuur, 1956.....
13	Krugersdorp Munisipale Personeelvoorsiening,
14	Besoekerspermitte: woongebied vir Bruinmense, 1957/58.....
15	Etniese groepering van Swartmense:.....
16	Menslike behoeftes wat aanleiding tot grondgebruike gee.....
17	Woongebiede in Krugersdorp, 1904.....
18	Bevolkingstatistiek 1904, Krugersdorp.....
19	Bevolkingsensus 1936, Krugersdorp.....
20	Dorpsontwikkeling 1908-1939, Blanke woongebiede....
21	Swartbevolking 1936: Krugersdorp
22	Verstedeliking in Krugersdorp, 1904-1991.....
23	Nuwe geboue in Krugersdorp, 1903-1912.....
24	Bevolkingstatistiek Krugersdorp Ou en Nuwe Lokasie..
25	Krugersdorp Munisipaliteit: Departementele funksies 1993.....
26	Krugersdorp Waterverbruik, 1930-1935.....
27	Waterverbruik: woongebied vir Bruinmense, 1948.....
28	Krugersdorp Elektrisiteitsverbruik.....
29	Krugersdorp Sanitasiedepartement: Verslag van werkzaamhede September 1906.....
30	Kindersterftes in Krugersdorp.....

31	Kindersterftes in Krugersdorp, 1925-1928.....
32	Kliniekdienste, 1984.....
33	Sterftes: Spaanse Griepepidemie, September–November 1918.....
34	Strate in Krugersdorp, 1929.....
35	Tariewe vir vervoer van passasiers, 1929.....
36	Carnegie Nie-blanke Biblioteekdiens.....
37	Statistiek Krugersdorp Sentrale Biblioteek.....
38	Bydrae van Landbou aan Wesrand tot algemene groeiprestasie van provinsie, 1970-1990.....
39	Werknemers in Wesrandse goudmyne, 1953.....
40	Voorkoms van myntering in Krugersdorp.....
41	Ruimtelike verdeling van mynbouaktiwiteite in Wesrand, 1990.....
42	Bydrae van Wesrandse goudmyne tot algemene groeiprestasie van Suid-Afrika, 1970-1990.....
43	Werkverskaffing, Krugersdorp 1991.....
44	Werkloosheid in Krugersdorp, 1991.....
45	Ruimtelike verdeling van industriële aktiwiteite in Wesrand, 1990.....
46	Rapportryerskorps, Krugersdorp.....
47	Wesrandse Afrikaanse Kultuurverenigings.....
48	Kerkverband / Geloof in Krugersdorp, 1991.....
49	Verhouding skoolgaande: nie-skoolgaande: kinders, 1896.....
50	Krugersdorp Konsentrasiekampskool.....
51	Behoefte aan Swartskole in Krugersdorp, 1956.....
52	Krugersdorp opvoedkundige standaard, 1996.....
53	Jeugmisdaad in Suid-Afrika, 1966/67.....
54	Swartgevangenes in Randse tronke, 1922.....
55	Omset van drankverkope: Munisipale Biersale, 1969/70.....
56	Polisiesterkte 1908-mynstaking.....
57	Regspraak: Krugersdorp.....

FOTOLYS

Hoofstuk 2

- Foto no.1 Oorspronklike Paardekraal-klipstapelings met Standplaasdorp in agtergrond, 1890.
Museum, Krugersdorp, Foto 1688.
- Foto no.2 Tentedorp met onthulling van Paardekraal monument, 16 Desember 1891.
Museum, Krugersdorp, Foto 513.
- Foto no.3 Krugersdorp, 1887.
Museum, Krugersdorp, Foto 1157.
- Foto no.4 Boeremagte stuit die Jamesoninval by die Queens Battery, 1 Januarie 1896.
Museum, Krugersdorp, Foto 381.
- Foto no.5 Britse Troepe, Suid-Afrikaanse Oorlog, 1901. Vergadering in agterplaas van Kilmarnoch-huis, hoofkwartier van die besettingsmagte in Krugersdorp.
Museum, Krugersdorp, Foto 1377.
- Foto no.6 Krugersdorp Konsentrasiekamp waar tussen 4000 en 6000 vroue en kinders in tente gehuisves is, 1901.
Museum, Krugersdorp, Foto 308.
- Foto no.7 Krygsgevangene burgers van Krugersdorp keer terug van St. Helena, 1902.
Museum, Krugersdorp, Foto 265.
- Foto no.8 Hartbeeshuis naby Sterkfontein, 1904. 'n Armoedige begin na die Suid-Afrikaanse Oorlog.
Museum, Krugersdorp, Foto 1404.
- Foto no.9 'n Nuwe begin na die Suid-Afrikaanse Oorlog, 1902. Tente is deur die Repatriasie Departement aan terugkerende burgers voorsien.
Museum, Krugersdorp, Foto 1406.

Hoofstuk 3

- Foto no.10 Eerste Munisipale Raad, 1903-1904. V.l.n.r. (voor) J. Munsie, F.A. Cooper, (sittende) J. Seehoff, H.C. Tanner, J.J. Birnie, R.J.L. Tindall, W.J.I. Morcom, F.W. Lewis, C.A. Hadley, (staande) R.A. Webster, A.J. van Lingen, R.F. Wallis, H.Hayes, J. Faull, W. Adam, R.F. Thomas, R. Mc Nally, E. Hompes, (Dr.) W. Gem.
Museum, Krugersdorp, Foto 1792.
- Foto no.11 Ingebruikneming van Krugersdorp Stadsaal, 8 Februarie 1908.
Museum, Krugersdorp, Foto 658.
- Foto no.12 Munisipale polisie, Ou Lokasie, 1913.
Museum, Krugersdorp, Foto 2048.

Hoofstuk 4

- Foto no.13 Plakkershuis van armblankes, Burgershoop Brickfields, 1903.
Museum, Krugersdorp, Foto 751.
- Foto no.14 Uitsig vanaf Distriksdorp op Standplaasdorp met Town School in agtergrond, 1915.
Museum, Krugersdorp, Poskaart 1.
- Foto no.15 Uitsig op Wes-Krugersdorp, 1918. Groot oop ruimtes met swak padverbindinge het woongebiede van mekaar geskei.

- Museum, Krugersdorp, Poskaart 2.*
- Foto no.16 Uitsig op Burgershoop vanaf Wes-Krugersdorp met Standplaasdorp in die verte, 1918.
- Museum, Krugersdorp, Poskaart 3.*
- Foto no.17 Uitsig op Luipaardsvlei-dorpsgebied. 'n Gesogte woongebied in 1913.
- Museum, Krugersdorp, Poskaart 4.*
- Foto no.18 Mynershuis van riffelsink in Presidentstraat no.5, ca. 1910.
- Museum, Krugersdorp, Foto 2408.*
- Foto no.19 Uitsig op Distriksdorp, 1925. 'n Gesogte woongebied onder die hoër inkomstegroepe.
- Museum, Krugersdorp, Poskaart 5.*
- Foto no.20 Skakelhuse in Luipaardsvlei was baie gewilde huisvesting, ca.1925.
- Museum, Krugersdorp, Foto 2407.*
- Foto no.21 Indiërvrou was wasgoed in spruit naby Indiërwoongebied, ca.1915. Anderskleuriges was afhanklik van die spruit vir wasdoeleindes. Waterbesoedeling het 'n groot gesondheidsrisiko ingehou.
- Museum, Krugersdorp, Foto 2087.*
- Foto no.22 James Munsie, Hoof Gesondheidsinspekteur, in sy nuwe motor voor die stadsaal, 1911.
- Museum, Krugersdorp, Foto 357.*
- Foto no.23 Tipiese tweevertrek munisipale huis in Kagiso, met aanbouing van riffelsink, ca.1975.
- Museum, Krugersdorp, Foto 01.*
- Foto no.24 Moderne "selfbou-huis" in Kagiso, ca.1985.
- Museum, Krugersdorp, Foto 02.*
- Foto no.25 Mahatma Ghandi besoek Krugersdorp, 1913. Ghandi was 'n kampvegter vir Indiërregte in die Transvaal en Natal voordat hy na Indië teruggekeer het.
- Museum, Krugersdorp, Foto 376.*
- Foto no.26 "Van Blommenstein-huis" in De Wetstraat, Distriksdorp, 1904. Gerrit van Blommenstein was burgemeester van Krugersdorp in 1908.
- Museum, Krugersdorp, Foto 2375.*
- Foto no.27 Hartbeeshuis in Kagiso, een van die oudste woonhuse in Krugersdorp, opgerig ca. 1914.
- Museum, Krugersdorp, Foto 03.*
- Hoofstuk 5**
- Foto no.28 Waterput by Queens Battery, ca.1904. Drinkwater is onder andere uit putte aan Krugersdorp voorsien.
- Museum, Krugersdorp, Foto 1421.*
- Foto no.29 Kragopwekkers in die Krugersdorp kragstasie, 1911. Die kragstasie is in 1908 in Presidentstraat opgerig.
- Museum, Krugersdorp, Foto 1987.*
- Foto no.30 Die wyse waarop Krugersdorp se strate skoongemaak word het nie veel met die verloop van jare verander nie, 1948.
- Museum, Krugersdorp, Foto 1248.*
- Foto no.31 Vullisverwydering, 1948. Arbeiders versamel vullis in sakke,

- waarna die vullis op 'n vulliskar gelaai word.
Museum, Krugersdorp, Foto 1243.
- Foto no.32 Nagkar, 1948. 'n Emmerstelsel is vir die verwydering van "nagvuil" gebruik. Nagemmers is op 'n nagkar gelaai en na die sanitasiewerf geneem vir ontsmetting.
Museum, Krugersdorp, Foto 1251.
- Foto no.33 Die Percy Stewart-riooluitvalwerke, 1960. Die riooluitvalwerke is in 1937 aangelê.
Museum, Krugersdorp, Foto 2196.
- Foto no.34 Raadslid Flip Human onthul die gedenkplaat by die Flip Human-riooluitvalwerke, 1987.
Museum, Krugersdorp, Foto 1336.
- Foto no.35 Die eerste munisipale slagpale is hoog aangeskryf as 'n "scientific slaughter house in the interest of public health", 1907.
Museum, Krugersdorp, Foto 251.
- Foto no.36 Die Helen Butt Ambulans voor die Krugersdorp Stadsaal, 1918. Die Spaanse griep epidemie is 'n ramp wat die totale gemeenskap geraak het.
Museum, Krugersdorp, Foto 324.
- Foto no.37 Voetbrug oor Dorpspruit na Distriksdorp, 1925. Die toestand van strate was nie veel meer as 'n gelyk strook grond nie.
Museum, Krugersdorp, Foto 610.
- Foto no.38 Monumentstraat met uitsig op Stadsaal, 1910. Humanstraat kruising met Varley's Hotel op hoek.
Museum, Krugersdorp, Poskaart 6.
- Foto no.39 Perdebusse voor Krugersdorp Stadsaal, 1923. 'n rit met die perdebus vanaf die Stadsaal na Wes-Krugersdorp, via Burgershoop, het dertig minute geduur.
Museum, Krugersdorp, Foto 666.
- Foto no.40 George Dunkley se motorbus, 1914. Motorbusse het sedert 1914 hul verskyning op die openbare vervoertoneel gemaak.
Museum, Krugersdorp, Foto 288.
- Foto no.41 'n Moderne brandweerwa is in 1909 van Merryweather & Son aangekoop. Dit was die nuutste model masjien op die mark en die eerste van sy soort in Suid-Afrika.
Museum, Krugersdorp, Foto 334.
- Foto no.42 Kroningspark is in 1902 in Krugersdorp aangelê. Die sierbome, blombeddings en wandelpaadjies skep 'n rustige atmosfeer.
Museum, Krugersdorp, Foto 1261.
- Foto no.43 Die Kinderspeelpark is een van die gewildste ontspanningsgeriewe in Kroningspark, 1911.
Museum, Krugersdorp, Foto 1257.
- Foto no.44 Maclean Park voor die stasie met uitsig op die Noord Sandhoop, eens die "grootste mensgemaakte berg" in die wêreld, 1968.
Museum, Krugersdorp, Foto 1820.
- Foto no.45 Die Krugersdorp Carnegie Biblioteek, 1920-1972, op die hoek van Monument- en Von Brandisstraat.
Museum, Krugersdorp, Foto 423.
- Hoofstuk 6**
- Foto no.46 Tabakskuur van William Jennings op die plaas Nooitgedacht,

- ca.1910. Tabak is op groot skaal in die Hekpoort-Magaliesburg omgewing verbou.
Museum, Krugersdorp, Foto 1780.
- Foto no.47 Lande is tot in die dertigerjare nog met osse omgeploeg in die Krugersdorp-distrik.
Museum, Krugersdorp, Foto 1787.
- Foto no.48 Markdag in Krugersdorp, 1920. Die marksaal is in 1916 opgerig. Behalwe die markaktiwiteite in die saal, is 'n "buitemark" ook op die markplein aangebied.
Museum, Krugersdorp, Foto 2190.
- Foto no.49 Die Luipaardsvlei Estates Goudmyn, het 514 kleims en 100 stampmeulens in 1905 gehad.
Museum, Krugersdorp, Foto 2548.
- Foto no.50 Etenstyd by 'n gouddelwery, 1911. Swart mynwerkers is in tente by die delwery gehuisves.
Museum, Krugersdorp, Foto 1437.
- Foto no.51 Huisvesting aan Swart mynwerkers. Die mynkommissaris het op 'n gereelde basis inspeksie gedoen van die woonkwartiere van Swart mynwerkers.
Museum, Krugersdorp, Foto 1441.
- Foto no.52 Die verassing van gestorwe Sjinese mynwerkers voor repatriasie het 'n volle agt dae in Krugersdorp geduur, 1908.
Museum, Krugersdorp, Foto 1380.
- Foto no.53 Barrat en Pillans Ingenieurswerke is een van die eerste nywerhede wat in Krugersdorp gevestig is, 1920,
Museum, Krugersdorp, Foto 2366.
- Foto no.54 Seehoff se "Magaliesberg Tabak", in Humanstraat met 'n vrag tabak van Hekpoort wat wag om afgelaai te word, ca.1910.
Museum, Krugersdorp, Foto 282.
- Foto no.55 Die winkel van M.M. Dadoo op die hoek van Mark- en Kommissarisstraat, 1935.
Museum, Krugersdorp, Foto 1983.
- Foto no.56 Bakkery van George Norton, 1909. Die eerste "masjiengemaakte" brood is deur Norton in 1905 gebak.
Museum, Krugersdorp, Foto 267.
- Foto no.57 George Norton in "fancy dress" vir die bal in die Royal George Vrymesselaarsaal, 1938.
Museum, Krugersdorp, Foto 657.
- Foto no.58 Gladys Norton in "fancy dress", 1938. Dans was 'n baie gewilde sosiale byeenkoms in Krugersdorp.
Museum, Krugersdorp, Foto 656.
- Foto no.59 Die Burgemeester se jaarlikse Welsynsbal in die Krugersdorp Stadsaal, 1954.
Museum, Krugersdorp, Foto 1546.
- Foto no.60 Eileen Manners ontvang 'n meriete toekenning van die president van die Krugersdorp Rotary Club, 1972.
Museum, Krugersdorp, Foto 1717.
- Foto no.61 MOTH-parade by die senotaaf op Wapenstilstanddag, 1958.
Museum, Krugersdorp, Foto 1545.
- Foto no.62 Die Royal George Vrymesselaarsaal in Ockersestraat, 1908.

- Museum, Krugersdorp, Foto 539.*
- Foto no.63 Caledoniese spele op die Wanderers, 1947.
Museum, Krugersdorp, Foto 1761.
- Foto no.64 Bokstoernooi aangebied deur die Krugersdorp-Wes Seunsklub, 1946.
Museum, Krugersdorp, Foto 1626.
- Foto no.65 Die Paardekraalmonument, 1910, het 'n belangrike rol in die kultuuraktiwiteite van die Afrikaner gespeel.
Museum, Krugersdorp, Poskaart 6.
- Foto no.66 Genl. Louis Botha aan die woord by die Paardekraal Volksfees, 16 Desember 1916.
Museum, Krugersdorp, Foto 346.
- Foto no.67 F.G.A. Wolmarans as "Paul Kruger" tydens die Paardekraal Volksfees, 16 Desember 1938.
Museum, Krugersdorp, Foto 1802.
- Foto no.68 Aandagtig word geluister na toesprake tydens 'n Krugeraand, 10 Oktober 1959. V.l.n.r K. Schieke, J.J. van Tonder, L.Lessing.
Museum, Krugersdorp, Foto 1547.
- Foto no.69 Aankoms van koninklike gaste in Krugersdorp, 1947.
Museum, Krugersdorp, Foto 1981.
- Foto no.70 Die Krugersdorp Town Band het gereeld uitvoerings in Kroningspark gegee, 1911.
Museum, Krugersdorp, Foto 1387.
- Foto no.71 Skole toneelfeeste, 1960. Toneelfeeste onder leiding van die Krugersdorp Munisipale Drama en Operavereniging was baie gewild.
Museum, Krugersdorp, Foto 1602.
- Hoofstuk 8**
- Foto no.72 Die Krugersdorp Wanderers Sportgronde, 1908. Middelpunt van 'n verskeidenheid sportsoorte in Krugersdorp.
Museum, Krugersdorp, Foto 681.
- Foto no.73 Die Krugersdorp Pirates Rugbyspan, 1893.
Museum, Krugersdorp, Foto 681.
- Foto no.74 Krugersdorp Whippet Club, 1905. Honderesies was na die eeuwending baie gewild in Krugersdorp.
Museum, Krugersdorp, Foto 705.
- Foto no.75 Atletiekbyeenkoms, Krugersdorp Wanderers, 1961. Verskeie nasionale atletiekbyeenkomste is in Krugersdorp aangebied.
Museum, Krugersdorp, Foto 1610.
- Foto no.76 Perderesies op die Millsite-renbaan, 1904. Perderesies was 'n gewilde sport onder sowel Engels- as Afrikaansspreekende inwoners.
Museum, Krugersdorp, Foto 2047.
- Foto no.77 Lede van die Krugersdorp Gholf Klub voor klubhuis, 1913. Die Gholf Klub was oos van Kroningspark geleë.
Museum, Krugersdorp, Foto 1177.
- Foto no.78 Die Sewende "Hill Climb" is in April 1960 aangebied onder die sportkode van die Federation Internationale de' Automobile.
Museum, Krugersdorp, Foto 1538.
- Foto no.79 "Go-cart" resies, 1961. Motorsport het 'n hoogtepunt in

Krugersdorp in die sestigerjare bereik.
Museum, Krugersdorp, Foto 1548.

Hoofstuk 9

- Foto no.80 Die St. Peter's Anglikaanse Kerk is in 1905 in gebruik geneem. Die kerkgebou is ontwerp deur Herbert Baker.
Museum, Krugersdorp, Foto 2128.
- Foto no.81 Our Lady of the Rosary Rooms Katolieke Kerk in Luipaardstraat, 1958.
Museum, Krugersdorp, Foto 2230.
- Foto no.82 St. Mary's Mission Church van die Rooms Katolieke Kerk in Munsieville, 1911.
Museum, Krugersdorp, Foto 2232.
- Foto no.83 Lidmate van die N.G. Sendingkerk in Munsieville, 1911.
Museum, Krugersdorp, Foto 307.
- Foto no.84 Die N.G. Moederkerk in Kerkstraat, ca.1930. Die kerkgebou is in 1892 in gebruik geneem.
Museum, Krugersdorp, Foto 2129.
- Foto no.85 Die (eerste) Gereformeerde Kerk in Premierstraat, 1904.
Museum, Krugersdorp, Foto 733.
- Foto no.86 Die Nederduitsch Hervormde Kerk op die hoek van Kruger- en Presidentstraat is ontwerp deur Gerhard Moerdyk, 1935.
Museum, Krugersdorp, Foto 729.
- Foto no.87 Die kerkgebou van die Heilsleer in Markstraat, 1911.
Museum, Krugersdorp, Foto 741.
- Foto no.88 Die ou Joodse Sinagoge in Burgerstraat, 1903-1968.
Museum, Krugersdorp, Foto 740.
- Foto no.89 Die Burgershoop Moskee het in 1946 die oorspronklik sinkgebou vervang.
Museum, Krugersdorp, Foto 04.

Hoofstuk 10

- Foto no.90 Leerlinge en leerkrigte van die Grundlingskool, 1901-1902.
Museum, Krugersdorp, Foto 1448.
- Foto no.91 Die St. Ursula Klooster en skool, 1929. Die skool is ontwerp deur die argitek Cowin, Power en Ellis.
Museum, Krugersdorp, Foto 2001.
- Foto no.92 Huis van Joseph Tutu, vader van Aartsbiskop Desmond Tutu, in Munsieville.
Museum, Krugersdorp, Foto 05.
- Foto no.93 Die Town School op die hoek van Fontein- en Kommissarisstraat, 1906. Die gebou is vandag bekend as die Jack Smiedt-gebou.
Museum, Krugersdorp, Foto 1754.
- Foto no.94 Ingebuikneming van die Hoërskool Monument, 15 September 1934.
Museum, Krugersdorp, Foto 1601.

Hoofstuk 11

- Foto no.95 Die eerste Standard Bank-gebou wat in 1889 beroof is van £2000 in kontant en goud.
Museum, Krugersdorp, Foto 269.
- Foto no.96 Die Krugersdorp-tak van die Standard Bank in Humanstraat is in

1977 in die opspraakwekkende “tonnelroof” van ongeveer R1 miljoen beroof.

Museum, Krugersdorp, Foto 1834.

Foto no.97 Offisiere van die ZARP in Krugersdorp, 1896. Luitenant Sarel Eloff sit in die middel voor.

Museum, Krugersdorp, Foto 1323.

Foto no.98 Die “Vryheid van Krugersdorp” is in 1986 aan die Suid-Afrikaanse Polisie toegeken. Die burgemeester, Raadslid G.P. Visser is saam met Lt.-genl. H.G. de Witt op die podium.

Museum, Krugersdorp, Foto 1962.

Foto no.99 Die ou Landdrosgebou in Kommissarisstraat, 1892. Die gebou is ontwerp deur Zietske Wierda, die ZAR staatsargitek. Die Krugersdorp Museum word vandag in die gebou gehuisves.

Museum, Krugersdorp, Foto 1321.

LYS VAN KAARTE

Kaart No.	Beskrywing
1	Fossielvindplekke in die Krugersdorp-omgewing.....
2	Krugersdorpdistrik, 1900.....
3	Ontdekking van goud in die Krugersdorp-omgewing..
4	Krugersdorpse goudveld met aangrensende plase, 1895-1896.....
5	Jameson-inval 1896: Roete om Krugersdorp.....
6	Veldslae waaraan Krugersdorp-kommando onder genl. J.C. Kemp in die Wes-Transvaal deelgeneem het, 1899-1902.....
7	Krugersdorp 1904-1939.....
8	Uitleg van munisipale hostel, 1951: Lewisham lokasie.....
9	Groepgebiede in die PWV-gebied.....
10	Krugersdorp Munisipale area, 1970.....